

Hoezo ‘nieuw Duits leiderschap’? De valse start van Friedrich Merz kan catastrofaal uitpakken, ook voor Europa

Posted on 8 mei 2025 by Willem Melching

Bij problemen in de Duitse politiek wordt graag naar 30 januari 1933 verwezen, toen Adolf Hitler rijkskanselier werd. Maar zoals ik al eens eerder schreef, is het jaar 1930 minstens even belangrijk. Op 27 maart van dat jaar trokken de sociaaldemocraten en de katholieken zich terug uit de regering omdat ze hun achterban de harde bezuinigingen wilden besparen. Bezuinigingen die nodig waren vanwege de wereldcrisis. Met deze manoeuvre gaven ze ruim baan aan een serie autoritaire regeringen en uiteindelijk – op 30 januari 1933 – ook aan de machtsovername van Hitler.

Natuurlijk waren we de taferelen in de Bondsdag van afgelopen dinsdag ‘*kein Vergleich*’ met de jaren 1930-1933, maar het was wel héél duidelijk dat tenminste achttien parlementariërs van de regeringspartijen SPD en CDU/CSU niet beseften

wat ze het land en de democratie en daarmee Europa hebben aangedaan.

Een tweede ronde voor een kanselierskandidaat is sinds het ontstaan van de Bondsrepubliek in 1949 nog nooit voorgekomen. Wat hun motieven ook waren – afgunst dat anderen wél minister werden, wraak vanwege Merz' avances richting de AfD of misplaatste loyaliteit aan Angela Merkel – de resultaten zijn desastreus.

Goed nieuws voor de AfD

Allereerst is het natuurlijk koren op de molen van de AfD. Een regering die vastbesloten is om het zó goed te doen dat de AfD het onderspit zal delven, begint met een valse start. Om het nog erger te maken is tegelijkertijd met het debacle van Merz een rapport verschenen dat een opmaat zou kunnen zijn tot een verbod van de AfD. Maar hoe kan een regering geloofwaardig een politieke tegenstander als 'anti-democratisch' wegzetten wanneer ze zelf niet eens in staat is om een meerderheid te vinden? De parlementariërs die dinsdag tegenstemden zijn op zijn minst medeschuldig wanneer bij een volgende verkiezing de AfD nóg groter wordt dan ze nu al is.

Maar er is meer. In Europa wordt reikhalzend uitgekeken naar Duits leiderschap om een geloofwaardige afschrikking tegenover Rusland te organiseren. Van de democratieën is Duitsland de enige grootmacht die op korte termijn een serieuze defensie-industrie op poten kan zetten. Airbus, Rheinmetall, BASF en de complete auto-industrie kunnen op korte termijn worden omgetoverd tot serieuze producenten van modern wapentuig. Maar daarvoor is er wel een stabiele regering nodig. Een regering die in noodgevallen haar zin kan doordrijven.

Internationaal is het verloop van de kanseliersverkiezing een totale blamage. Autocraten als Vladimir Poetin en Xi Jinping zullen hun minachting voor democratische procedures alleen maar bevestigd zien en ook bij Donald Trump zal de Bondsrepubliek niet in achtung zijn gestegen. Voor een president die alleen maar gelooft in macht en minachting heeft voor democratische procedures is Merz' struikelpartij naar de macht *gefundenen Fressen*. Dit alles maakt de positie van Duitsland als Europese primus inter pares er niet sterker op. De constatering van JD Vance op de internationale veiligheidsconferentie in München (14 februari) dat Duitsland helemaal geen echte democratie is, lijkt zo bewaarheid te worden. Zowel door de onbeholpen verkiezing van Merz als door het harde oordeel van de geheime dienst over de AfD.

Begin van het einde?

Zelden hebben parlementariërs de democratie een slechtere dienst bewezen dan de achttien dwaallichten die het nodig vonden om Merz of wie dan ook een lesje te leren. Begrepen ze echt niet dat ze daarmee de geloofwaardigheid van de democratie in gevaar brachten? Begrepen ze echt niet dat ze daarmee de positie van Duitsland in Europa in gevaar brachten? Begrepen ze echt niet dat ze Poetin en Trump geen grotere dienst konden bewijzen door de Duitse regering zo'n zwakke start te bezorgen?

En tenslotte: wanneer deze achttien zich écht zorgen maken over de groei van de AfD, dan hadden ze misschien toch iets langer moeten nadenken. In ieder geval zal deze zesde mei de geschiedenisboeken ingaan. Óf Merz kan er kracht uit putten en zijn coalitie voortaan met straffe hand bij de les houden. Óf het is begin van het einde van de Bondsrepubliek zoals wij die kennen, net als die 27^e maart van het jaar 1930.

Willem Melching was als historicus verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. Hij publiceerde boeken en tal van artikelen over moderne geschiedenis, in het bijzonder de Duitse geschiedenis.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. De groei en bloei van Wynia's Week is te danken aan de donateurs. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!